

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Preporučena se pisma tiskaju po 5 gr. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 80 nč., za svaki redak više 5 nč. ili u slučaju opetovanja na pogodbu sa upravom. Novi se listu poštarskom napunilom (sa svojom poštom) na administraciju „Naša Sloga“. Imo, prezime i naj bližu poštu valja točno oznakiti.

Komu list nedodje u vrijeme, otko to javi odpravnici u otvorenu pismu, sa koje se ne plaća poštarinu, ako se izvana napiše: „Reklamacija“.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Nar. Pos.

Izlazi svakog četvrtka na cieleom arku.

Dopisi se ne vraćaju ako se i ne tiskaju.

Nobiljegovani listovi se neprimaju. Prodajna a poštarinom stoje 5 for., za seljake 3 for. na godinu. Razmjerno for. 3/4, i 1 za polgodinu. Izvan carovine više poštarina.

Na malo jedan broj 6 novč.

Uredništvo i administracija nalaze se u Via Farneto br. 1.

Razprava o trgovačkih ugovorih u carevinskom vieću.

Beč 26. janara 1892.

(Nastavak.)

Drugi dan razprave govorio je prvi Tirolac Dipauli. On iziće, da nit ugovor s Njemačkom nije povoljan, a da je onaj s Italijom takav, da nebi bila većina za njega, kad bi se posebice o njem glasovalo. Sam izvjestitelj većine veli o njem, da je to izvanredna, neopravdana žrtva Italiji. Gibanje proti njemu među pučanstvom u Ugarskoj, u Beču, u Dalmaciji, u Tiroli, u Štajerskoj, u Kranjskoj, u Primorju kaže najbolje, kako je štetan. On nam je pogibeljniji nego li trsni ušenne (filoksara). Već sad neće trgovci da kupuju vino. Talijani pišu, da će, usljed one ustanove glede carine na vino, biti Austrija najbolje tržišće za talijansko vino; da će se odmah imati uvesti sniženu carinu. Govornik govori za tim o vjernosti Tirolaca u prošlosti, o znamenitosti te zemlje za monarhiju, te postavlja ganutljivim riječmi zastupnikom na srce, da od njihovoga glasovanja zavisi dobro ili zlo cijelih pokrajina. Ako se primi ona ustanova, tad će, obzirom na Tirol, imati štetnih posljedica u pospodarskom i političkom obziru. „Žuhko je za patriotu, kad čuje izjave puka obzirom na tu politiku, koja mu patriotizam tako rekuć uništjuje. Sa južnim Tirolom igra se visoka igra, kad se toj izloženoj medjašnjoj zemlji monarhije naprosto prerazuje materijalne vezove, koji ju s monarhijom vežu, i kad se prepusta tudjoj državi, da slabi zemlju. Žuhko je, žalostno je, da se mora u takovom životnom pitanju boriti i prositi sa tako malo izgleda na uspjeh. Nego kako izpade da izpade kokca, jedno je stalno: nitko, nit vlada, nit parlament, neće izbjeći ruki sudiji po-

vjesti: nije se dovoljno poznalo posljedica toga koraka.“ Govorniku se je odobravalo i čestitalo, a govorio je tako stvarno i tako ganutljivo, da se nit mnoge njemačke novine nisu pouzdale na nj navaljivati.

Zastupnik Gasser, takodjer Tirolac, je za ugovore, osim za onaj s Italijom, premda se njimi nečuvaju dovoljno probiti alpinskih zemalja. S onim s Italijom se osiromašuje podložnika, a tim i država, jer, ako su podložnici siromašni, siromašna je i država. Ona ustanova s Italijom glede vina dozivilje mu u pamet riječi, koje je rekao izvjestitelj većine godine 1878.: „Mi smo morali uvijek na prsto uzeti, što nam se je ponudilo, bez da bi ikad imali srčanosti i moći, da zahtjevamo ono, što je nam potrebno.“ To, gospodo moja, bila je naša carinska i trgovačka politika, politika slabobe i nemoći, nemoći u svih smjerovih.“

Čeh Adamek žali prije svega, da ima parlament u ovakovoj stvari kaošto su ugovori, što imadu narodi, o kojih dobru i zlo se radi, tako neznaatnu ulogu kako ju imadu. Službeno i neslužbeno se tvrdi kako su ti ugovori koristni za našu monarhiju, al to ipak nesmeta česke zastupnike. Oni smatraju za svoju dužnost, da prama svojoj odgovornosti čuvaju prohibite naroda, i da reknu svoju o ugovorih samostojno i neodvisno, bez obzira na to, dali će se to sa vladine klupe označiti kao nepolitički ili čak kao nepatriotički. Oni u obće nećute potrebe, da njim se izdaje službeno svjedočba o patriotizmu. Iziće pak, da su ti ugovori proti velesilam Francuskoj i Ruskoj, da imadu u monarhiji najveću korist od njih Madjari; uztvrđjuje i dokazuje silom statističkih podataka, da su u prilog Njemačkoj i Italiji, a na škodu ove pole monarhije, osobito obzirom na obćenje sa

iztokom. Bilanca ugovora ima svoj vrhunac u takozvanom sniženju carine na žito i u sniženju carine na obrtine, te se može u kratko izraziti ovimi riječmi: materijalne koristi, koje pripizlaze iz ovih ugovora za Njemačku i Ugarsku, oštetiće će, to jest platiti će, naša polovica monarhije. Prelazid na političko znamenovanje tih ugovora, navadja riječi, što jih je rekao njemački kancelar Caprivi dne 10. decembra 1891.: „Ako ću s kim gospodarski rat, tad ću ga oslabiti. U našem probitku je pako, da naše saveznike ojačamo, jer ako se usupor našem naprezanju nebi moglo uzdržati stanje mira, mi trebamo jake saveznike, mi moramo njih i sebe postaviti u stanje, da oboružanje, na koje bi nas jednom svjetski odnošaji prisilili, takodjer podnositi uzmogno.“ U normalnih okolnostih morao bi se taj oholi „mi moramo jih“ — naime Austro-Ugarsku i Italiju — „postaviti u stanje“, iz kojeja proizlazi samosvjest milostivoga pokrovitelja, najodlučnije odbiti kao povriedu počitovanja austro-ugarske monarhije. Na vladinoj klupi se ima kadgod, al samo kadgod, jako fin sluh i čuvstvo. Za ovo se ga neima, gdje se vriedja veliku većinu naroda monarhije. Na nje kao da se neobazire. Isti njemački kancelar čini se, da smatra da je ugovor sklopljen sa Niemci i Madjari, a ne sa većinom naroda. Bismark je već 1880. označio kao svoj ideal carinarsku svezu Njemačke sa Austro-Ugarskom. U temeljnom programu naših njemačkih nacionalaca stoji, da se ima na to po malo preći sniženjem carine. Ovimi ugovori ima se početi taj prelaz. Kamo to vodi, to vidi svatko, koj zna povjest čitati. Usupor Sadovi, mi se možemo iz povjesti samo toliko učiti, da se iz nje ništa neučimo. Dr. Matuš, koga nitko nesmatra za radikaleca, rekao je godine

1885., govoreć u zasnovanom trgovačkom-političkom približenju Austrije k Njemačkoj: Dosta je spomenuti se na posljedice carinarskoga saveza, u kojem bijaše vezana znatna poredica samostojnih njemačkih država. Iz toga carinarskoga saveza proizašla je ujedinjena Velikonjemačka. Ako privolimo na ujedinjenje carine sa Njemačkom, tad smo gotovi mi i samostojno Austrijo. (Tako je, sa strane pripadnika stranko). Na sve, naglasujem, na sve težnje iduće za tim, da se oživotvore njemački ani o ustanovljenju njemačko-austrijskoga carinarskoga saveza, imamo jedan jedini odgovor: Česki narod neće nikad privoliti, da bude češki kralj vazal njemačkoga cara. To da Česi i danas ponavljaju, i glasovati će proti ugovoru. Govorniku, koj svoje tvrdnje uvijek podkrepiljuje silom statističkih podataka, odobravalo se je živo i čestitalo i pljeskalo sa strane onih, koji s njim jednako čute.

Niemac ljevičar Gomperz govori za ugovore. Sadržaj njegova govora bi bio ovaj. On vidi u ugovorih osjeguranje naših trgovačkih sveza sa odnosnima državama, a u stalnosti istih jače osjegurane razvoj našega domaćega obrta i trgovine. Smatra jih za velike krugove pučanstva kao blagodatnan događaj, te kao učvrćenje odnošaja naše monarhije naprama saveznim državam. Ako se očekivanja, koja se s njimi u političkom, gospodarskom i društvenom obziru spajaju, samo diolomice izpune, možemo biti s njimi zadovoljni.

Niemac ljevičar, Tirolac Terlag iziće, da je njemu drago, što je do ugovora došlo, da je on za nje, al da bi sa morala promieniti u ugovoru s Italijom ona ustanova glede sniženja carine na vino, jer inače prieti velika gospodarska i politička pogibelj južnomu Tirolu. Država bi morala braniti južni Tirol proti su-

PODLISTAK.

Naše čitanke.

(Dalje — Vidi br. 51. g. 1891.)

Ako ne drugo, to se barem može obćenito uztvrđiti, da u pripoviest nosmiju unići čini, koji bi mogli uzbuditi mieli i čuvstva nesuglasna ili čak protivna glavnoj ideji dotičnoga štiva — a da moraju unići takovi čini, koji će jačati čuvstva, želje i odluke, što smo ih u dotičnom štivu postavili za svrhu. U koliko sam ja opazio, čitanke su u obće još slabije u ovom posljednjem pogledu, nego li u prvom; ima mnogo štiva, koja su — da se tako izrazim — mlađa. A to nosmije biti. Štivo mora odlučno i krepko djelovati. Da je np. u gornjem štivu mjesto čapje druga koja ptica ili životinja, kojoj bi se ribe mogle utičati, a da noizgledaju labkounne i bedasto, da je pače takva životinja, kojoj bi se ribe mogle na nekom temelju i sa razlogom utiči, pa da je ta životinja od riba jurve primla mnogih dobroćinstva, tako, da jim je dužna veliku zahvalnost — i ta životinja da onako prevari ribe, i to s koga nedostojnije razloga, nego li je onaj uzdržanja samoga sebe, pa da još ta prevara ima i drugih žalostnih posljedica: onda bi istom rečeno štivo nešto krepde djelovalo; prevara i vje-

rolomstvo bi se učinikom kud više gadiło, nego li će po onom štivu.

Ono štivo je u ostalom samo negativna; a svaka slika mora imati svoju protusliku.

Ovdje np. ima biti drugo štivo, koje će krepko i odlučno djelovati, da učinici uzljubo održanje rieči i da stvore odnošnu odluku.

Barem glavne mane i vrline imale bi se ovako u dvojjih slikah obraditi. Jasno je i očevidno, da bi time uspjeh bio sjegurniji.

U štivih namljenjenih estetičnom i moralnom odgoju imale bi se naše čitanke obraditi na individualnost hrvatskoga naroda u obće, a hrvatska u Istri na pose. Tomu sahtjevu ono bi već timo prilžno odgovorilo, kad bi usvojilo prilžnan broj prikladnih narodnih pripoviesti, pjesama, priča itd., o čemu je jur govoreći u onim toga imale bi one donesti i valjanib umjetnih štiva, kojim bi bila naročita svrha, da odstrane poglavito mane našega naroda, te takvih, koja bi gojila posebno njegove vrline.

Ovaj je sahtjev tako jasan, naravan i opravdan, da mi se čini suviše čim ga sagovarati.

U novih dalmatinskih čitankah, koje

ako ne imenom, jesu ipak duhom u prilžnoj mjeri narodne, ima mnogo pučkih poslovia. Mnogo češ djeci vrlo lahko razumaditi, nu ima i takovih, koje će učitelj jedva i uz veliku muklu moći djeci posve bistro razjasniti, a to zato, što djeca neimaju jošte onoga životnoga izkustva, na koje se vodinom ove poslovia odnose. Tomu se dađa liepo pomoći shodnim pripovjedčicama. U svakoj bi se štanci moglo tako obraditi do dvadesetak najljepših i u pogledu usgoja najvažnijih poslovia. Tu će samo ovo primjetiti: Ako pisac smatra potrebitim, da svoju pripovjedčicu zaključdi odnosnom poslovićom, snak je, da ieta (naime pripovjedka) nije najbolje izradjena. Pripovjedka ima biti takova, da učenik namah bistro i lahko spozna istinu, koju izražuje poslovia, što si ju je pisac pri izradib uzao za podlogu; poslovia mora na neki način iz pripovjedke niknuti, zato i ne treba, da bude štivu prilžena. Poslovice noka budu pod posebnim naslovom kao što u dalmatinskih čitankah; i ako učenik, kad pročita poslovia, odmah pomisli na dotičnu pripoviest,

*) U novih dalmatinskih čitankah mnogim su pripovjedkam prilženi nauci, do kojih bi učenik po dotičnom štivu kasno ili nikad sam došao; a ima i takovih nauka, koje se imaju u sebi sa djecu. Bolje je se čitanke više obaziri na obširne dječje mane, a da napuste onako javole, rasleguju.

dokazom je, da ju je dobro proniknuo — odnosno, da je pripovjedka bila valjana i shodna.

Novalja zaboraviti, da bi čitanke, koja bi imala oravko obradjenih poslovia, bila tim više narodna i u usgojnom pogledu valjanja.

Ba sako ne vriedi samo za stanovitu dobu učenika; kad jednom diete uvidi, da ono što čita, nikad bilo nije ni biti nećo — možo basna više škoditi nego koristiti. Naravnije je svakako i bolje, da se usmizju dogodjaji iz ljudskoga života. A ieto treba, da što više projevaja domaći duh; znači, da budu sagrađjeni prizorima iz našega djeci poznatoga domaćega života; drugim riječima, da ideja bude odvojena ne u tudje, djeci strano, već u milo ubavo domaćo ruho!

Takvo bi pripoviesti — ko što je i naravno — učenikom vooma ugadjale, pa bi jih i kod kuće radje i marljivije čitali.

Pri svemu tomu nevalja zaboraviti, da su naše čitanke isto toliko namijenjene djevoščicam-učenicam, koliko i mužkim učenikom, to nosmimo da moraju imati pripoviesti preplotenih čini zadahutih osjeđajima ženskoga domaćega života, nego bi trebalo, da usvoje i takovih pripovjedčica, kojim će biti namjera odstraniti poznate posebne ženske mane, te gojiti priznate ženske vrline; treba to

sjeđu, koj je toli jak u jedinom proizvodu te pokrajine, u vinu, jer inače čute tamošnji stanovnici samo zle a nikakvih dobrih strana carinarske medje. Pripušta pak svakomu nek sam sudi, da li je politički mudro, da medjašne pokrajine uvijek samo štete a nikad probitka medje nekušaju. U ime svoje i drugih postavlja predlog, nek vlada putem revizije ugovori s Italijom takovu stalnu carinu, koja bi bila prikladna čuvati domaće proizvodjanje vina. Taj predlog čini se u toliko čudan, u koliko će talijanska vlada, sada kad bude primljena na 12 godina za Italiju vele probitačna ustanova, biti još manje pripravna odustati od nje, nego li bijaše prije sklopljenih ugovora.

Kako govornik za ugovore govori pak Franjo grof Coronini, gorički zemaljski kapetan. On prije svega izjavlja, da mu se ugovori čine izključivo čisto gospodarske naravi, i ni malo političke. (Gospodin grof je u tom posve osamljen u cijeloj većnici. O. D.) Prelazeć na ugovor s Italijom mora priznati, da se taj ugovor sa austrijskoga stanovništva nemože označiti kao remek-djelo. Veli se doista, da nam je Italija popustila u mnogo čem, al on mora otvoreno priznati, da tih popusta nije našao; a nije jih našao nit izjavitelj većine, jer bi jih bilo inače naveo. Na želje, imenito pokrajine Goričke, se neobazire, pače radi se upravo protivno onomu, što njeni stanovnici žele. Glede na ustanovu pako o carini na vino u ugovoru sa Italijom, su probitoi Goričke različiti od probitaka susjednih zemalja. Za našu Furlaniju bilo je bolje prije 1887., kad je naime bila u valjanosti nizka carina na vino s obie strane. Povišenje carine su teško očutili Furlani; oni nisu mogli prodati svoga vina pod nijednu cijenu; u mnogih mjestih bili su ljudi prisiljeni otvoriti svoje kleti sa ulaznicom od 10 novčića, tako, da su se mogli do sita napiti za 10 novčića. S toga je gospodarsko društvo i trgovačka komora molila, da bi se opet uvela nizka carina. Oni nisu osamljeni u tom mnijenju. Službeni list gospodarskih društava u Roveredu i Trentu pisao je to isto. Najbolje da bi bilo, kad bi se carina snizila na 5 franaka 77 centezima, odnosno na 3 forinta 20 novčića. Inače mora priznati, da je obstojeća ustanova glede carine na vino veoma nesretna, pošto se pripušta Italiji, da ona sama kad hoće snizi carinu, dočim moramo mi čekati punih 12 godina, kad će se to Italiji

tim više sada, gdje tako naglo prestaju ona liepa vremena patrijarhalnoga obitajskog zapti i reda, gdje se dužnosti matere i žene smatraju neraznim teretom, gdje je glazda i neumorno klevetanje glavna briga, gdje ženaka sramežljivost, krotkoća i poniznost bivaju toli riedke i riedke.

Sve te pripoviesti imaju biti domaće ne samo duhom, nego i mjestom; u koliko se dakle u njih spominju, ili spominjati mogu, mješta, gradovi, gore šume, rieke itd. ima sve to biti uzeto iz Istre — a željeti bi bilo, da se o čim više zemljopisnoga gradiva na ovaj način idealizuje i u pjesničko milovidno ruho okiti, jer time ne samo da bi učinili dostojna čitav mnogo radje i marljivije kod kuće čitali, nego bi se tim načinom ujedno vanredno budila ljubav do ove naše mило domaće istarske grude... Sva bi naša domaja zadobila u dječjoj fantaziji neki čarobni vid, tajstvenou važnost, uglednost, milinu; u mladih djetinjih srcih porodila bi se živa želja, da jednom vide te bajne kraje, u kojih se sibi toli zanimaji dogadjaji — i kad bi jih jednom sreća tamo našla, oni bi došli kao u svoje, u mило diel svoja doma, zadahnuta čarobnom poezijom i djevičanskom milinom.

(Dalje slijedi).

shotjeti. Drži, da se to protivi našoj časti, pošto pripuštamo jedan dio naše zakonodavne moći Italiji. Neće tajiti, da našem vinarstvu prieti ozbiljna borba natjecanja. S toga pak će vlada morati preduzeti sva sredstva, da se pospješči naše vinarstvo. Do sada toga nije činila. „Druguda se davaju lakše i jeftinije vinarom sredstva za uništavanje ušenoa, kod nas nedogadjaju se ništa toga. Isti čebrohotni zekoni, koji su proizašli iz obijuh kuća, i koji nose potvrdu Njegova Veličanstva, bivaju naknadnimi naredbami ništetni.“ Za jeftino pribavljenje modre galice se je toliko put govorilo i prošlo, al uzalud. Nego nesamo s malenkostnih, mjestnih stanovništva ima se ugovore suditi. On jih i s viših gledišta pozdravlja sa velikim zadovoljstvom, on će pa za uje bez iznimke glasovati. (Poslie svega što je rekao! O. D.) Predlaže pak, da se snizi i izjednači i ustali carina na vino kako bijaše do 1887.; te da vlada podupire vinarstvo sa pogodnostni kod prevažanja vina, tim da traži nova tržišta za vino. i tim da pomaže vinare kod uništavanja ušenoa. — Ovaj govor je učinio najčudniji utisak. Znašto to, vidi se iz ovoga izvodka, što ga donosimo. Novino prijazne ugovorom, imenito vladine, su ga pohvalile. Što se sve nehvali! Osobito njim je dobro došlo ono, da se je čovjek mogao sa 10 novčića napiti do mile volje. Drugoga baš neima, što bi bio za ugovore rekao!

Tretji dan razprave govorio je Slovenac iz Stajerske R o b i č. On u obće nije proti ugovorom, jer već sama neposredna blizina Njemačke, Italije i Švajcarske kaže na njihovu veliku znamenitost. Dakako da se nebroji medju one, koji očekuju od njih podignutje naše trgovine i blagostanja, i uzdržanje vječnoga mira. Neće govoriti o znatnoj bojazni proti pojediniim ustanovam ugovora. Omedjašuće se na jednu, i to na onu glede carine na vino. Dokazuje pak kako je štetna ta ustanova za južnu Stajersku, u kojoj je vino jedan od najznamenitijih proizvoda. Polemizuje proti Šuklje-tu, te Franji grofu Coronini-u, kojega nazore pobija već ta okolnost, da je i iz Goričkoga prispjelo mnogo molbenica proti ovoj ustanovi. Slovenci i Hrvati su odobravali većinu toga govora.

Zastupnik trgovačke komore iz Trsta Stalitz govori za ugovore, jer će se njimi učvrstiti trojni savez, i jer će ti ugovori i drugi koje se ima sklopiti, služiti za uzdržanje obćega mira i za razoružanje. Naša monarhija da je volevlast, da ima osobitu legu i mnogo obale, te da je kao stvorena za srednjeeuropsko obćenje kroz jadransko more; al da se je premalno učinilo za obćila, koli na kopnu toli na moru. Uzrok tomu da leži u otudjenju Trsta prema skupnoj državi i u obstojućosti, da Trst nemože dovoljno naglasiti svojih potreba pošto ima samo tri zastupnika. Ustanovę glede obalnoga brodarstva, da su na korist tuđe zastave; i ostalo brodarstvo, da je u zlu stanju. Predlaže, nek vlada pospješči ustrojjenje banke za brodarstvo.

Ministar poljodjelstva Falkenhayn veli, da će govoriti samo u koliko se njegovu ministarstvu tiče, imenito glede pitanja vina. Prije svega obara se na Frana grofa Coronini-a, i odbija njegovu tvrdnju, da se vlada nebrine dovoljno za poljodjelstvo, i da odredbami uništuje ono dobra, što je u zakonih. Priznaje, da ustanova glede carine na vino nije ured ugovora, al druguće da se nije moglo utanačiti i da nije onako pogibeljna kako se ju opisuju.

Antisemit G e s s m a n n govori

proti ugovorom, ne iz političkih obzira, jer zna on i njegovi pristaši, da moramo živiti u čim prijaznijem suodjednom odnosu sa Njemačkom (svi Niemoi su jednaki, kad se o njemačtvu radi); on je proti njim samo iz stvarnih razloga, jer su ugovori škodni u gospodarskom i društvenom obziru za monarhiju, imenito za Baš, koj i on zastupa.

Čeh dr. Vašaty izvrgava najprije smiohu tvrdnje odbora, da si je isti svjestan velike odgovornosti, pošto je vlada izjavila, da se ne smije na ugovorih nit slova promjeniti. Dokazuje pak gospodarsku štetu, koju se nanasa našem obrtu, pa i poljodjelstvu, imenito vinarstvu. „Zaista ganutljive su tužbe obradivanja loze u južnih zemljah, naročito u Dalmaciji. Tko ima čuvstva, te čita nam ove pripisane predstavke (kažuć na predstavke iz Dalmacije proti ugovoru sa Italijom), u kojih svaka rieč proizitče iz osvjeodočenja, taj neće moći po svom uvjerenju glasovati za prihvat ovih ugovora. Osim propasti vinova loze tuže se, da će i zadnji ostanci dalmatinskoga (i istarskoga) brodarstva propasti prama uticaju talijanskih brodova. Ja bih mogao i tu navesti statističkih podataka, kao što sam učinio o Njemačkoj, te bih dokazao, da se broj naših brodova prema talijanskim trgovačkim brodom neda ni pripodobiti. Naša braća iz Dalmacije (i Istre) žalo propast mornarice, te dižu tužbe, što će u Dalmaciji (i Istri) propasti i zadnji tragovi brodogradnje. Naša braća očajno vaze, da će im domaće more oteti Talijanska. Ni dalmatinski (ni istarski) ribari neće već moći, da se natječu sa talijanskimi ribari, te neće naći sredstva, da se prehrane iz domačega ribarenja. I kraj svega toga samo se trojica nadje u odboru, da ustane proti tim ugovorom, a većina jih nepromijenjene prihvatiti.“

Naveli smo ovaj dio govora od rieči do rieči, da se vidi, kako pravi Česi čute za svoju braću.

On nemari postavljati predloga, jer vidi, „da je poprimljenje ugovora rečenica iz Berlina“ i da ima vlada za nje već osjegurano većinu. Već do sad su se kod nas ustrojila razna osjeguravajuća i druga tuđa društva, te se je tudnjaca kod nas naselilo i obogaćilo; usled ovih ugovora bit će toga još više.

Govornik žali za tim, što se je jedan zastupnik, on bi rekao, c. kr. Slaven, izrekao za trojni savez, „koji nam svim preta sa germanizacijom i narodnim uništenjem“.

Uzrok, da se ugovore prima, je, kako se u izvještaju odbora čita, politički položaj; „da se ojača vojnički savez, da se Austriju još vede na Njemačku prikuje i da se ju još odvisnijom od Njemačke učini. Ali mora se ipak kod današnjega stanja stvari i kod izkustva, koje se ima svaki dan i svake godine čuditi, da se Austrija daje u tu feudalnu vlast, pravije pod feudalnu nadvlast Pruske-Njemačke. Kakve uzroke ima za to Austrija?“ „Mi vidimo, da je nutaraja politika kod nas već više godina, što čutimo odnošaje sa Njemačkom, uplivana iz Berlina. To se posved čuti.“ To kažu i punktacije česke nagodbe, koje je ministar pravosuđja proglasio kao privatne pogodbe, koje bi po njem imale veće valjati nego li potvrđeni i proglašeni zakoni. To kaže i imenovanje novoga ministra (Kuenburga), koji je rekao, da će i nadalje ostati član svoje stranke (Ljevice) i da će obavješćivati svoju stranku o nakanah vlade. To znači, da je Tauffe zapustio svoju lozinku, da će vlada stajati nad strankami; dapače da se je postavio pod nadzor, pod skrbništvo Ljevice, koja

je i bez novoga ministra još preveć zastupana u ministarstvu, pošto svi ministri, osim dvijuh pokrajinskih, spadaju medju njemačko-austrijske. Iz govora novoga ministra svojim pristasham vidi se takodjer, da se Hohenwartov klub sili u vladinu stranku, da će se tamo urinuti, gdje se ga neće. Za plaću pak, da hoće biti vladin, zahtjeva, da se zadovolji i njemu, kao što se je zadovoljilo i Niemcem imenovanjem Kuenburga, i Poljakom imenovanjem Bilinskoga za glavnoga ravnatelja željeznica, imenovanjem kojega člana u više službe (pisalo se, da bi imao biti prof. suklje, koj da bi imao postati kao nekakav glavni ravnatelj tabaka). Govornik pak navadja neku novinu iz Njemačke, po kojoj da stranke parlamenta austrijskoga zapuštaju svoja načela, i da se članovi njihovi jagme za osobuimi probiteci, za službami. Sa dolazkom trgovačkih ugovora iz Njemačke ustanovio se je u ovoj visokoj kući „luogo di traffico“. Žalostno je, kad na sliedeći način i bečke novine, bez da bi bile zaplijenjene, pišu: Sad je parlament zavod obskrblijvanja, i doć će dan, kad ćemo doživiti, kad će svi zastupnici prosići za mjesto odjelnih predstojnika, dvorskih savjetnika, koncepista, pače, po vrsti, urednih sluga. U ime svojih drugova i svoje izjavlja, da se českomu narodu od nijednoga njih neće takova sramota namietiti, da bi povjerenje puka na jagmenje za činovničkimi mjesti upotrebio. Taj „luogo di traffico“ je jedan najpogibeljnijih plodova, koji se uvlače u ovu visoku kuću i u nutarnju politiku, jedva što je u izgledu doba Plenerna, doba ljevice. Ugovori ima se učvrstiti i izvanjska politika, ima se ojačati trojni savez; ima se Europa i gospodarski razdieliti u dva tabora. Po obstojećih odnosajih nije toga trebalo učiniti našoj monarhiji. Ugovori se samo Njemačka i Italija ojačava, na štetu naše industrije i naših južnih zemalja. Da bi ugovori bili za uzdržanje mira, to je diplomatski izgovor. Miru od nikud neprieti; saveznice (Njemačka i Italija) neće na monarhiju navaliti, a susjedna mirna država, koja je jur nedavno pomogla monarhiji iz pogibelji, Ruska, neće nit ona toga učiniti. Završuje, da su njegova rieči glas vapijućega u pustinji, al dok je u vieću, on će uvijek dizati svoj glas proti ovako pogibeljnim predlogom kaošto su ovi ugovori. Tečajem ovoga govora, došao je zast. suklje u viećnicu, pak za hip počeo silno vikati i kao da će proti govorniku. Neki da su mu rekli, da je govornik pod onim „c. kr. Slaven“ razumio njega. Inače se govor od mnogih povladjivao.

Govor

zast. dra. Matka Laginje u carevinskome vieću, dne 10. jenera 1892.

Visoka kućo! Po dva puta u vrlo tužnih okolnostih, u kojih se Hrvati i Slovenci Istro nalaze, od njih izabran, da zastupam njihove interese u ovoj visokoj kući, smatram si dužnoću, da se predstavim svojim poštovanim sudrugovima sa izvjavom, prije negoli se upustim u raspravu volevažnoga predmeta današnjega roda. (Čujtel na desnicu). Ja to činim nekim ponosom, jer potičem iz onoga diela Primorja, kojim je slavna kuća Habsburgovaca najprije došla do vlasti na obalaj Adrije.

U vrlo razklimanjoj svezi stajahu, kako je znano, razni dielovi nekada moćnoga hrvatskoga kraljevstva; i daleko prije negoli su godno 1527. na Cetinu ostanod toga kraljevstva izabrali sada vladajuću dinastiju za svoje vladare, bijahu već neki krajevji naroda, kojemu i je pripadn, pod-pali austrijskoj kući. Od osobitoga se interesa u tom pogledu tako zvane kraško županijo, nekadanja gospoštija kastavska, to

Dalje v prilogu.

knježja Pazin; koja je iztekla iz županije Pesenta; kako ju je zvao Porfirio Gonet, pak marka solavonica*, u kojoj obitavaju Sloveni, a ta imadjaše sad uže, sad šire medje, kako je već padoh ili rastao upliv njemačkog feudalnog sistema.

Priami utvrđena i nikada opozvana prava hrvatskoga naroda, da će se njihova otačbina sjediniti; pragmatička sankcija od 1712. godine, koja se temelji na skuptosti austro-slovenskih zemalja i Hrvatske, dapače i austrijski državni temeljni zakoni, koji pojedini narodom zajedniču temeljne uvjete njihovog obstanaka, pravo na obstanak svakoga naroda, dakle i hrvatskoga, dopuštaju mi nadati se i gojiti uvjerenje, da će sada razkomadani dijelovi hrvatskoga kraljevstva t. j. otačbina hrvatskoga naroda, naravno unutar granica ove države, biti sjedinjena. Ovo očitovati bio sam dužan tim više, što se radi o velevažnom predmetu, o trgovačkih ugovorih, u kojim ja, zatim neki moji suplemeniti i dapače više drugova ove visoke kuće, ne vidimo ne samo nikakvih gospodarskih probitaka, nego o njima dapače držim, da znamenuju gospodarski propast ovih zemalja! (Vrlo dobro! na desnici), što ću i dokazati.

Ja za trgovačke ugovore, koji su na dnovnom redu, ne mogu glasovati za više razloga. Ja ne pripadam niti kojoj velikoj niti kojoj maloj stranci ovoga sabora. Kad bi zastupnici Slavena u ovoj visokoj kući bili učinili ono, što je učinio, kako se znado, Kolumbo sa jajetom, tada bih mogao očitovati, da ja već kao član velike slavenske doznice, kako postoji sjedinjena Jlorica, za ugovore nemogu glasovati.

S vremenom se nadam, da će se i ta moja nada ispuniti. Ali da ja i kojih mojih 20 kolega ne pripadamo nijednoj političkoj svozi, smatram za naše parlamentarno odnosaenje veleznamenitih pojavom; i ministar predsjednik mogao bi se dapače tomu radovati, jer to za stalno odgovara njegovim intencijam, ako 22 člana visoke kuće u svojih doduše ne napisanih štutkih imadu jedno pravilo: Ne litite jurare in verba magistris (Nepriizričite na riječi učitelja).

Ja ne mogu ponajprije glasovati za tu ugovore s toga, što smatram, da je visoka vlada svojim očitovanjem, kojim je nama predložila trgovačke ugovore, povriđila prava ovoga parlamenta. Po njenom očitovanju imadu se naime sva četiri ugovora smatrati cjelinom i tako prihvatiti, te nam se kaže, da ne bismo za Boga jednu ili drugu točku odklonili, jer bi tim cijelo djelo propalo. (Zastupnik Purghart: Kao nagodba u Českoj!) Time je naš parlament despio u neki priisilni položaj, jer je vrlo teško, želi li se sarjestno postupati, da se, za to što se jedan ugovor smatra valjanim, primi i drugi ugovor, na koji se ne može pristati. Već iz toga formalnoga razloga, koji bi mogao sačinjavati opasan precedens, moram glasovati protiv ugovora.

Drugi je razlog mojem odklonu politička narav trgovačkih ugovora. Gospodo! ja se ne mieceam rado u politiku. Tu se iziskuje obsežno znanje i dovoljno vremena, da se uzmagnoemo temeljito baviti sa mnogostručnim pitanji javnoga života, a treba još mnogo drugoga, što rado priznajem, da ne posjedujem.

Kod ispitivanja toli važnoga pitanja, kakovo sačinjavaju ovi ugovori, mora se ipak dirati i u politička pitanja. Ja bi mogao i u tom pravcu, ali eđeđ previše izostalni govor, o tom šutio, to se držao izključivo gospodarske strane ovih konvencija, kad nebi u izvješću odbora bilo sadržano kobno mjesto, koje svakomu govorniku upravo nalaže dužnost, da se dotakne i političke strane ovih ugovora. Veli se naime na str. 87. odborskog izvješćaja (šita): „Omogućavanje, da se političko-vojnički trojni savez kao jamstvo mira postepeno razvije do budućeg čvrsto sklopljenog gospodarskog saveza, samo će po sebi k tomu dopriioniti, da se upliv i ugled onoga saveza učvrsti i ojača, a time osigurava velovlastni položaj ove monarhije.“

Gospodo, ovo je i. suviše jasno kazano, a da bi oni zastupnici, koji to manovrije ili taj politički pravac ne mogu odoobrijeti, morali šutiti o političkom dijelu tih ugovora.

Kod tako poznatne izjave moramo se i mi izjaviti, i jer ne mogu govoriti u ime koje stranke, to opotujom, da ja za sada mogu govoriti samo u svoje ime, te u ime nekih drugova.

Hodemo li osjegurati moć ove monarhije, to nećođ protiv tomu prigovarati nijedan narodni zastupnik. Sjgurnost velezlastnog položaja naše monarhije jest naša skupna dužnost i baš s toga, što svi moramo raditi, da se ona obezbjeđi, imamo

svetu dužnost izjaviti se proti tomu. Što ako tvrdi, da mi prihvatom ovih ugovora udvrđujemo polo žaj monarhije.

Ja nisam toga uvjerenja. Ja držim, da mi samo i izključivo time obstanak i sjegurnost ove monarhije udvrđujemo, ako u našoj kući umireni to bratrinski živimo, i sve k tomu uredimo. (Zast. S p i n d i č: bravo!) Da li kraj toga postoji trojni savez, ili ne, sa mo bi bilo posve ravnodušno. (Zast. dr. P a o a k: posve pravilo!) A ne bi po mom mnenju bilo ni to odužno za našo vanjske odnosaenje i za naš položaj prema drugim državam, da li postoji u mjestu toga saveza kakav drugi.

Ja idom još i dalje, to se usadjujem tvrditi, da nisu svi gospodarski ugovori i gospodarski savezi k uzdržanju mira priioneli, te bi se možda ono, što se sa gospodarskim savezima postidi želi, moglo izvratiti u protivno. Iz poviesti znamo vrlo dobro, da je Pruska dobila provladu nad ostalimi njemačkim zemljama u onom času, kad je nastao poznati carinski savez, u kojemu naša monarhije nije bilo, pa je laseo mogućo, da se je to sbilo s istih razloga, s kojih se danas ide za tim, da se trgovački i gospodarski savez sklopi.

Nadalje nam je poznato, da je velikomu*) Korsikancu po svojoj prilici ili gotovo za izvješćano samo za to bilo prestudeno u sjevernih krajevih, jer je hito da ima toplu juhu od maza cijele Europe, a time želimo reći, da i trgovački ugovori, gospodarski savezi ne znađe uvijek napredak i mir (Zast. P u r k h a r t: žalibože!) Mi smo i do sole imali ugovore i to sa zemljama, s kojima ih sada želimo sklopiti. Ti ugovori trajali su po okolnostih osam ili deset godina a da se timo nije nikakva sreća stvorila. (Šadilo, što sadanji ugovori imadu trajati dvanaest godina mjesto deset, nesliedi još, da se može govoriti o kakvoj sreći.)

Politička prohit ugovora, o kojih sad razpravljamo, za nas je dakle vrlo dvojbena, pače, kao austrijski Slaven moram utvrditi, da je sada postojeći politički savez za nas prije štetan negoli koristan.

Tko budnim okom promatra najraznošlijno životno pojavu ne granoloh onih država, s kojima želimo sklopiti trajnji gospodarski savez, podpunomaće su uvjeriti, da je nas dosada postojeći političko-vojnički savez stajao mnogo žrtava na narodnom dvavstvu, mnogo žrtava na gospodarskom polju, pače mnogo žrtava u dobroj upravi u nutarnjih stvarih, to će nas po svojoj prilici još stajati. Mogli bismo naroveti šisude primjera iz običnoga života. Nu sad nije vrijeme ni prilika da to učinimo.

Daloji razlog, s kojega ne možemo za trgovačke ugovore glasovati ni pojedino ni ukupno, jest gospodarska strana tih ugovora. Ako ćemo o tom govoriti, neka nam se dozvoli mali uvod. Gospodarsko pitanje možemo za našo zaključke posve dobro orpiti iz odborskoga izvješća, baš kako i ona gospoda, koja su se za trgovačke ugovore bezuvjetno izjavili, te će za njih i glasovati. Vidio sam jednom nekoga učitelja, kako se zadubio nad jednim mjestom svetoga pisma. On me zapita: „Kako se zove ova knjiga?“ „Biblija“, odvratih mu, „da, rekunem, to je doista biblija, to je knjiga u kojoj su našli izražaja svi mogući ljudski nazori i ljudski život, sve moguće, dobre i zlo strasti. Upravo zato valja da tu knjigu šitamo pod budnim okom izkusnoga učitelja, da nas ne pokvari.“ Ta biblija o trgovačkih ugovorih bilo bi izvješće odbora većine. Moram prije svega vriednomu gosp. izvjestitelju izrečiti podpuno priznanje za to, što je tako nepriistrano stvar razložio, da u izvješću nalazimo i odvise stanovišta, da možemo podpunim osvjedočenjom glasovati protiv ugovorom i što se gospodarsko strano tiče.

Izvješće odbora kaže narovito, da ćemo sa Švajcarskom, osim nekih malih sniženja u carini vina, dobiti samo savezu, utvrđenoje doosađenja carine, dakle samo neko vreti udvrđenja dosadanih odnosaenje; tako isto i sa Belgijom. O probitoh, što bi ih s našo strano bilo u trgovačkim ugovorima s Italijom, ne veli izvješće odbora a ma ni jedno riječi. Prema tomu imadom pravo reći, da nam trgovački ugovor s Italijom neče doista nikakve koristi doniati, s druge strane nastojati ću, da dokazam, da će šćeta, koja će proizaći iz toga ugovora, biti vrlo znatna i barem za pojedino zemlje gotovo ubitačna. Ostao bi prema tomu samo ugovor s carovinom Njemačkom. Kad bismo dakle već sva četiri ugovora morali primiti, moralo bi odatlo naravno eliditi, da je kod ologoga operata njemačko carstvo platilo račun. Tomu pak nije tako (Zastupnik P u r g h a r t: ni traga!) Upravo iz izvješća odbora sledi jasno, da je protivno od toga šatina.

Neka mi budo odpušteno, da sa s tim kao glavni trgovačkim ugovorom pitanje zabarim, po njemu bo se moraju svi navedeni tobožnji probitoh dati izmjeriti. Govori se o stalnosti. Ispitujmo li taj razlog, to stalnosti ne ćemo naći kod dopuštenja pogodnosti kod carine na naše zemne proizvode, prirodino i živo. Tako je i kod probitaka, koji baš nisu voliki. Za proizvode drva je u svom amom izvješću odbora vrlo problematična stalnost, pašto se je bojati utakmice sa Rusijom, koja, kako je poznato, ne osudivora baš na drvu. Ta konkurencija bila je već do sada dosta jaka, to se no može uzeti, da ću se već u skorom vremenu amenjiti.

*) Napoleonu prvomu.

Bilo bi naravno nešto drugo, kad bismo u ugovoru s Njemačkom, ili u obće u sva četiri ugovora, imali klauzulu, po kojoj drugi ugovornik za tih dvanaest godina ne bi bio ovlašten, da iste ustupi ili iste sniženo stavke dopušta i drugim, kako ih nam dopušta — a isto bi obratno imalo vriediti i za nas; tad bi se svakako moglo govoriti o stanoviti probitoh, što bi ih mi postigli sa strane Njemačke gledom na naše sirovine i plodine. Što se tiče industrije, morali smo po samom priznanju odborovoga izvješća dozvoliti polakšica, u vrlo mnogih stavkah, u kojih se nemožemo takmit s njemačkom industrijom.

Što se tiče tekstilne industrije u obće, to nam o tom izvješće kaže, da je ta industrija u Njemačkoj prema našoj tako prošetna, da se je u toj granji konkurencija za naše strane smatrala izključenom. Što se tiče proizvoda prediva lanenoga, u čemu bi po rieči izvješća stekli znatnu blagodat, kad bi nam i najmanja polakšica bila dana, nismo ništa postigli. Samo kod onih grana industrije, gdje bi mi s Njemačkom kako u njoj samoj, tako i na vanjskih tržištih, kako je poznato i nedvojbeno, mogli konkurrirati, dobili smo polakšice od strane Njemačke, a to kod proizvoda staklarstva, drvne, kožne i glinene robe, to kod proizvodnji tako zvane sitne robe. To su rieči izvadjeno iz samoga izvješća.

Nu predaloko bi nas vodilo, da u tom smjeru ispitujemo pojedine grane industrije, jer je to učinjeno već mnogostrano sad s ove sad s one strane visoke kuće. Ja držim, ako ćemo se uprieti o zaključak izvješća većine, da je dovoljno, da se dokazže, da i u industriji nismo dobili nikakvih probitaka. Iz toga zaključka pounemo neposredno pred stavkom predloga u izvješću sledi, da moramo tražiti neke vrsti nade, neku vrat napredka u tome, da stupimo u nove sigurne trgovačke odnosaenje sa iztokom narovito s Rumunjskom. Dalje se kaže izrično (šita): Tomu se ima u podpunoj mjeri i udovoljiti. Sigurno će pak biti, samo u koliko najprije našoj, kroz gubitak rumunjskoga tržišta teško oštećenju industriji, kojoj je i sad kod rotiranja novih ugovora sa susjednimi zapadnimi državami nošen je troškova napredno, poslie upozostave starih trgovačkih odnosaenje sa istokom, prijašnjoj snagu kupovanja povratimo. itd.

Mi imadomo dakle najpregnantniji i najsvečaniji dokaz za to (Vrlo dobro! s desni), da sam odbor i to većina slavnoga odbora misli, to je uvjerenja, da će kod sklapanja ovih četirih ugovora, o kojih razpravljamo, naša industrija platiti troškove (Odobranje na desnici).

Kako sam rekao, taj prvi razlog, s kojega bismo imali prihvatiti te trgovačke ugovore, gledom na probitke od sniženja carine na plodino i drvne proizvode tako je problematičan, tako fiktivan — da mi već s manjkavosti toga glavnoga razloga ne bi mogli primiti te trgovačke ugovore. (Zast. P u r k h a r t: tako je!)

Kod pitanja gospodarskih prohitaka tih ugovora najvažnije je pitanje za Primorje i Dalmaciju one vinke carine prema Italiji, dakle za dvie cijele pokrajine, visoka kuća, za Kraljevinu Dalmaciju, te za markgrofoviju Istru bozinomano, a k tomu u velikom dijelu i za pokonežnu grofoviju Gericu i Gradicku.

U ovoj visokoj kući mnogo se je toga opetavano navodilo za to, da se prihvatiti trgovački ugovor s Italijom. Reklo nam se, da je polakšica, koja je sadržana u klauzuli III., 5 na oienik B. uvozno carino u Austriju, i koju mi nazivljemo pogodujućom klauzulom, od davna već postojala i da se sbog nje nije nitko potužio. Tnd imamo proti sobi prigovor, da je voliki poznatvao odnosaenje u Primorju, njegova proizvodnost g. graf Coronini izvjavio, da u toj klauzuli nu nazire za nas baš nikakovu pagibul, napokon imadomo gotovo stalno uvjerenje od strane visoke vlade, da s vanjskih i nutarnjih razlogu nado vjerojatno, da ću Italiju tu klauzulu uporabiti.

(Konao sledi).

Poslie punih osam dana razprava o trgovačkih ugovorih austro-ugarske monarhije sa Njemačkom, Italijom, Belgijom i Švajcarskom, došlo je do glasovanja o njih. Sa etnane vladi i zagovornika ugovora se je opetavano izjavilo i reklo, da se ima sve zajedno primiti ili zabaciti, te da će se o svih zajedno takođerje glasovati. Pošto se je ipak uvidilo, da su mnogi zastupnici iz proračnih zemalja i skoro svih stranaka izitalci orno točko, slabu stran, zle posledice ugovora s Italijom, imonito pako one ustanove glede sniženja carine na vino, predomisliio su je. Odlučujući uzrok pri tom reć bi, da bijaše obzir na Njemačku. Ako sa za sve ugovore zajedno glasuje, tad će mnogo više zastupnika proti njim glasovati radi ugovora s Italijom i radi one ustanove, i to takođerje takovih, koji bi rado, iz svo duše, ili s raznih obzira glasovali za ugovor s Njemačkom. Takav uspjeh glasovanja mogao bi u Njemačkoj slab utisak učiniti. Valjalo je tomu izbjeći, i pokazati, da ja za ugovor s Njemačkom mnogo više zastupnika nego li za onaj s Italijom. A valjalo je takođerje viditi, koje stranke, kuji klubovi, koji ljudi su u itinu samo proti ugovoru s Italijom radi one ustanove, a koji su u obće za ugovore, za trojni savez, za sustav, kojim se kod nas vlada na vanka i unutar. To je nozom došlo i za mnoge birade, da jih neuzmagno i ne dalje voditi za nos njihovi zastupnici.

Neposredno prije glasovanja obnovio je zastupnik Dipauli predlog, što je već prije zastupnik Klaić učinio, da se naimo o prodlogu manjine obzirom na ugovor s Italijom glasuje pounemo. Prodjednik pitao je kuću, dali se taj prodlog podupire, zašto treba 50 zastupnika. Podupri su ga Česi (pravli), Hrvati, Sloveni, Tirolci i antisemiti, kao takođerje neki Poljaci, noznajduji o dem se radi.

Na to su oglasli Plenor te predložili, da se kod glasovanja o ugovoru sa njemačkim carstvom konstatuje razmjor glasova.

Prodjednik izjavlja, da će se toj želji zadovoljiti, te stavlja na glasovanje ugovor Austro-Ugarske sa njemačkim carstvom, sa Belgijom i sa Švajcarskom (dakle bez onoga s Italijom), moloo jedno zastupnike, da stoje odnosno sjede, da se uzimnog konstatoviti razmjor glasova.

Kad su bilježnici pobrojili stojeće i sjedeće zastupnike, proglasi prodjednik, da je rećenim ugovorima 254 proti 42 podieljeno ustavno odobronje (povladjivanje).

Proti tim ugovorom glasovali su svi prisutni Čosi (Mlado-Čosi), njih 32, nadajše 5 antisemita, 3 Hrvata (Dapar, Laginja, Spinčić), i Srb (Kvokvić), i Slovenac (Gregorec). Za nje su dakle glasovali svi Niemoi ljevičari, svi Niemoi nacionalci, neki antisemiti, svi Talijani, svi Poljaci i Rusi, svi zastupnici česka vosepajoda, svi česki zastupnici iz Moravske, oba staročeha iz Česke, osim Dapara svi Hrvati iz Dalmacije (Borčić, Bulat, Klaić, Perić, Šupuk), osim Gregorca svi Sloveni (Ferjančić, Gliboćnik, Kljun, Kušar, Pfeifer, Povše, Šuklje, Robič, Vošnjak, Naborog, Gregorečić).

Kod toga glasovanja bilo je akoro bi rekao komično, to da su mnogi Hrvati i Sloveni početkom sjedili, pak da su se opominjajući svojim drugovi po malo dizali, da je Kljun okrunut prema sjedećomu Pfeiferu, prilično glasno rekao nek ustano, da se sad glasuje za Njemačku, a jedan dalmatinski prvak poticao Dapara noka ustano.

Za tim se je glasovalo pounemo o prodlogu manjine, da se naimo vrati vladi ugovor s Italijom u srlu, da se promieni ustanova glede carine na vino. Oni, koji su za taj prodlog, imali su roći, da, koji su proti njemu, n o.

Sa da glasovalo je 88 zastupnika, sa n o 211. Sa da glasovali su antisemiti, svi Tirolci (Niemoi i Talijani), neki Niemoi iz južno Štajerske, svi Čosi (Mlado Čosi), jedan Staročeh (Dostal), dva tri Slavonca iz Štajerske, Forjančić, Pfeifer i Povše iz Kranjske, Alfred graf Coronini i Gregorečić iz Gorické, Naborog iz Trsta, Laginja i Spinčić iz Istre, svi zastupnici iz Dalmacije.

Se n o, dakle osim Niemaca iz Tirola i nekih iz Štajerske, svi Nivri i, svi Poljaci i Rusi, jedan Staročeh (Pol i), zastupnici česka vosepajoda, dođim sa se česki zastupnici iz Moravske suzdžali od glasovanja; Gliboćnik, Kljun, Kušar, Šuklje, Hohenwarter kao i oba Niemca iz Kranjske, Franjo graf Coronini iz Gorické, dođim se jo Jordan uzdržao od glasovanja; sva tri zastupnika Talijana iz Trsta, oba zastupnika Talijana iz Istre.

Na temelju tih podataka nek si stvorio svaki sam svoj sud o tom glasovanju, imenito gdje imaju naši vinogradari tražiti svoje prijatelje; koj su glasovali u prilog, a koji proti životnomu pitanju južne Štajerske, dijelova Kranjske, predjela Goričke, okolice trišnaške, južnoga Tirola, a najviše velikoga dijela Istre i većine Dalmacije.

Nami nek budu dozvoljeno samo slično poave kratke opazke.

Kod trišnaških talijanskih zastupnika mogli su odlučiti ekonomički i politički razlozi, ekonomički samo za grad Trst, bez obzira na okolišne, kojim i tako ništa dobra neželje; kod istarskih talijanskih zastupnika samo politički razlozi; kod trentinskih Talijana samo ekonomički tako i kod dalmatinskih, kod grafa Franje Coronini odanost vladi pod svaku cijenu, kan i kod mnogih drugih, medju kojimi je prilican broj i takovih, koji smatraju parlament kao „luogo di traffico“.

Poljaci i Rusi glasovali su kompaktno kod obiju glasovanja i za ugovor s Njemačkom i proti predlogu manjine.

Nijemci, osim pet antisemita, glasovali su svi za ugovor s Njemačkom, dočim su za predlog manjine glasovali samo zastupnici tirolski i neki štajerski.

Svi članovi Hohenwartova kluba, osim Gregorica i Dapara, kao i česki zastupnici Moravake, glasovali su za ugovor s Njemačkom, većina njih i proti predlogu manjine, koji je potekao od trojice članova toga kluba.

U ovoj većini je veći dio Nijemaca konservativaca, svi zastupnici češkoga veleposjeda, četiri Slovenaca i Hohenwart iz Kranjske.

Koj većini se je pridružio i jedan Staročeh, dočim su česki zastupnici iz Moravake napustili saborsku dvoranu.

Uzev u obzir oboje to glasovanje, Hrvati bili su svi složni kod glasovanja o predlogu manjine, dočim su se razdijelili na dva dijela kod glasovanja o ugovoru s Njemačkom. Slovenci su trajako glasovali: jedan proti ugovoru s Njemačkom i za predlog manjine, pet za ugovor s Njemačkom i proti predlogu manjine, drugi za ugovor s Njemačkom, a za predlog manjine — jedina dva Staročeha iz Češke nisu jednako glasovali. Česi (Mladoci) glasovali su kompaktno, svi složni, kao jedan i proti ugovoru s Njemačkom i za predlog manjine. — To je ta njihova razlopnost! Oni, koji zlorode o njoj pišu, nek pogledaju u svoje redove. „Hr.“

Franina i Jurina

Fr. Si čul, kako se veselje zvanid s Topolovca, da će mu deputacija pregledat račun za turan.

Jur. Neka se veseli neko, ma ne te ni Topolovčani držat na križ ruke.

Različite vesti.

Previšnji dar. Njeg. veleč. naš promisljeni cenzur i kralj Fran Josip I. udostojao se iz svoje privatne blagajne župi i obćini u Dubašnici (otok Krk) for. 100 podariti za nabavu novih zvonova za onu župnu crkvu.

† Vojvodkinja Ljudovita. U zadnje vrijeme bilježimo sa žalostju skoro u svakom broju po koji teški udarac, što ne pada na prejavnu vladajuću našu dinastiju. I danas javiti nam je žalostnu vijest, da je nemilodurna kosa zadala teški udarac cenzurskoj obitelji pokojiv prejavnu majku Njez. Velič. naše cesarice, vojvodkinju Ljudovitu. Vječni Njoj pokoj!

† Ivan Zelenikar. Iz Ljubljane stiže nam jučer brzojavna vijest, da je tamo preminuo nakon dugo i teško bolesti naš po zvanju drug, biseri urodnik a kasnije sudnik „Slovenskoga Naroda“ g. Iva n Zelenikar. Na njegovom grobu kličemo i mi sa ostalimi slovenskimi drugovi: Vječni Ti pokoj, izučeni Ivano!

Imenovanje. Ministar financija imenovao je g. Frana Lješniča, tajnika kod o. kr. ravnateljstva financija u Trstu i našega suzemljaka suvjetnikom kod našega ravnateljstva. Čestitamo srdačno prijatelju i domorodcu!

Zapljena. Našu čestitu drugaricu „Edinost“, stigla je jučer dne 27. t. m. ta nezgoda, što njoj zaplijenilo 8. broj radi jedne vijesti iz Gorice. Uredništvo je pripravilo za svojo čitatelju drugo izdanje.

„Tržaški Sokol“ pozivlje svojo članovo i prijatelje na „Sokolovu večer“ za dne 1. febrara u dvoranu Mally (Via Torrente br. 10). Izvadjati će mladji i stariji „Sokolaki“ razne vježbe. Početak u 8 sati na večer. Ulaznina za članovo 30, nečlanovo 50 n. a za obitelj 1 for.

Iz Voloskoga pišu nam, da pripravljaju sjajan ples skupno dvie čitavnice „Zora“ i „Bratimstvo“ dne 6. veljače u prostorijah opatijske „Zore“ i to u novoj dvorani. Svirati će vojnička glasha pukovnije Jeladić. Uz ples igrati će se i tombola. Početak točno u 8 sata na večer.

Iz Kastva piše nam prijatelj 17. t. m. Evo mo sa par radaka a o žalostnih dogodjajih. Dne 13. tek umro je naš prijatelj Ivan Vlah, gradjevinj poduzetnik u Jušičih, nakon kratke al teške bolesti u svom domu kod Jušičih. Na sam Božić bio je u Kastvu i govorih zadnji put s njime poslie velika mise.

Došao sa radnje u Oršovi, da sakupi koju stotinu radnika u ovih krajevih, to da se sa obitelji i sa radnici dne 13. t. m. natrag na posao vrati, al baš onaj dan, kad je odputovati imao tj. 13. janara t. g. odputovao je u većnost a da se više ne povraiti.

Putujući u ovo zimno doba sa dalekog puta i u različitje krajeve tražeć zažak (bio je na Goričkom, zadnjih dana i kod nas u Trstu Op. Ured.) prehladio se, uhvatila ga nesretna influenza a zatim upala plućnih i ličenička znanost nije mogla izbaviti ga onako jaka i krepka, već u najboljoj dobi od 39 godina pokosi ga smrt, ostaviv razviližnu suprugu i dvoje malodobne djece, tri godine iza smrti pok. brata Josipa.

Kako se je pok. Ivan zauzimao za narodnu stvar kod nas, to je u obće poznato. Svaku dobru i poštnu stvar rado je i neustrasivo branio i podupirao.

Bio je redoviti članom „Čitaonica“ u Kastvu; „Matice Hrvatice“; „Gospodarske Zadruga“ itd. Koliko je oćenjen bio, pokazalo se prigodom njegova pogreba dne 14. janara t. g. popodne, premda je bilo studeno zimno vrijeme sa sniegom i bljuzgavicom.

Iz cijele okolice poletiše prijatelji i znanci, da mu izkažu posljednju čast i sprovedu njegove mrtve ostanke do groba, gdje leži uz pok. si brata Josipa. Osobito grad Kastav odlikovao se; bilo je gradjana, koji su došli do kuće žalosti u to ime, a onda putem nabralo se ih preko pedeset. Pošto je pokojnik bio članom „Hrv. Čitavnice“ u Kastvu, za vrijeme sproveda vijala se društvena zastava „Čitavnice“ na polovici stiega u znak žalosti.

Vječna šteta za ovako mlado narodne, poduzatne ljude, kakav je bio pok. Ivan Vlah, koji se je samom pučkom školom znao toliko izobraziti, da je od prostog postolara napredovao kao male koji u naših krajevih svojim poduzetnim i naprednim duhom. Počivao u miru čestiti naš Ivano!

Ovom pr' godom javljam Vam drugu smit poznato i ovdje dobro Hrvatice god. je Vjekoslave Desčkovič, koja je promjenula na Rinci na sv. tri kralja dočim njoj je suprug pomorski kapotan došao brodom na Rieku večer prije njezine smrti, te ga nije više ni poznala. Na mlado ljeto zdrava i vesela, na sv. tri kralja mrtva u mladoj dobi od 35 godina ostaviv noutrođijevoga supruga Rudolfa i troje siročadi. Spavaj sladko previedna Ljuzice!

Sa postaje Hergolja javlja nam prijatelj, da je tamo u uredu državne željeznice mladi činovnik kod blagajne, koji nezna niti rieči slovenski ili hrvatski, to je u neprilici on i putujući obćenstvo radi izdavanja vozni. karata. I portir na tamošnjoj postaji oglašuje odlaznik vlakova u jedino spavajućoj talijančini: „partenza per“. Oveliko do znanja al prometnomu ravnateljstvu držav. željeznice u Trstu.

Iz carevinskoga višća. U sjednicah carevinskoga višća dne 20 i 22. janara bilo su u razpravi razne resolucije, razni predlozi, odnoseći se na uklopljene trgovačke ugovore. Ti predlozi, kojih ima mnogo, kažu najbolje koliko crnih točaka je u ugovorih, koliko zla za naše obrtnike, poljupielce, vinare, koje bi se htjelo sa predlozi popraviti. Moglo bi se reći, da je nokim proizvodom smrtin udarac zadan,

pak da bi se sad htjelo rane oblozi pokriti. Noki skoro vriedno bilo na to se nit obzirati, al pošto su tu i jedan Hrvat i jedan Slovenac govorili, i da bude naša elika o razpravah trgovanih ugovora podupna, obedaće nam naš dopisnik iz Beča, da će su u osobnom dopisu osvrtni na razpravu o resolucijah. Mi ćemo ju radi preobiti; naši čitatelji, nadamo se, će ju čitati rado, no rad dobra, koje će njim donieti predlozi, nego da znadu što se i obzirom na rje radi.

Veselica „Čitavnice“ u Dukanih. Kako nam javljaju od tamo, prirodoju vria čitavnica u Dukanih dne 31. t. m. veselice sa bogatim programom. Pjovati će domaći pjevački sbor medju ostalim „Istarsko-karadnicu“ i istarsku himnu „Predobri Božo“ od g. Brajše. Želimo dobar uspjeh!

Klevetanja. Stalno neima na svijetu đbraka kako su naši istarsko-talijanaki. Javno i privatno, pismeno i ustmeno, službeno i ne službeno klevetu oni na sve, i najodurnije načine, proti osobam, koje neprijanjaju uza nje, imenito proti Hrvatima i Slovencom Istre, bez razlike stališa, koji hoće da kao takovi žive, i koji su njim unutili njihovo sladko ime o talijanstvu Istre, i što je s tim sdruzeno. Kleveto opotuju tako rekud od dana do dana a nastoje jih prikriti na prerazne načine — u danom sluđaju takodjer tim, da nas, govoreće ili pišuće istinu, klevetnici proglašuju. To je njihova škola, i kod onih, koji jih nepoznaju ili neče da poznaju — jer čuto jednak sa njimi — često uspjavaju.

Kadgod se neufaju u svoje listove sa klevetami, pak se utiču drugim, i a toga što znadu, da se njihovi lističi izvan zidina njihovih gradića malo ili ništa čitaju. U ovom sluđaju, koji ćemo spomenuti, utekli su se svojjoj miloj sestrici, lažliberalnoj, židovekoi „Novoj Pressi“. Ova naime donša dopis iz Istre od 23. t. m., u kojem se pripovjeda, da je „Il Diritto Croato“ napisao članak proti Poljaku. Već to bilo bi donuotjanstvo, imajuće za svrhu, da sa se i tim doprinese kamontae i dalnjoj razlopnosti Slavona naše monarhijske. Što sliodi, je upravo zlobna kleveta, za kakvu su sposobni samo oni, koji su ju napisali i njihovih drugovi. U dopisu iz Istre označuje se „Il Diritto Croato“ kao list dra. Laginje, pače to se predstavlja tako, kao da je one članke napisao dr. Laginja; a to nije samo donuotjanstvo, nego je to proradnana kleveta, koja bi imala uplivati na Poljake kod razudjivanja izbora dra. Laginje. Mi se za izbor nebojimo nikoga, jer ako je prava i zakona, on će potvrđen biti. Napisali smo ovo par rieči samo za to, da pokažemo šim se sve naši Istrano-Talijani proti nam služe.

Iz Voloskoga piše nam se dne 16. t. m. Zabvaljujem se g. dopisniku iz Voloskoga, koji je moj dobit, glode stanaarice za naše društvo „Bratimstvo“ izvolio popraviti. Da je kućovlastnik čestit rodoljub, o tom nisam nikada podvojio, na čemu svaka čast njomu i njegovim.

Dne 27. decembra prošle god. biralo se novi odbor čitavnice „Zora“ u Opatiji. Sjednicu otvorio je g. Miran tajnik, budud bijaše predjednik holestju zapričen. Nakon kratkog razpravljanja bijaše izabran predsjednikom, kako već javih, gosp. I. Fiamin. „Zora“ se može zbilja s njime ponositi! Pošto je g. tajnik razložio svoj polužaj, predloži tajnikom vrlug g. Jakova Jurkovića a blagajnikom gosp. R. Marocchina. Obojica bijahu akklamacijom izabrani. Zatim se prošlo na razpravu o proradnana za god. 1892. Kućovlastnici zahtjevaju 80 fr. namjamine a gospoda članovi odlučise 100 fr. jer da 80 je premalo.

Društvo uživa dvie prilijede lijepe i udobne sobe, sasna odijeljeno od drugih prostorijah. Nigdje jošje nije bilo javljeno kako se sagradila zgrada naše „Zore“ a vriedno je, da se i to sazna. Već odavna želim sa Opatiji imati čitavnice. Prvaci se dogovaraše gdje bi mogli čitavnice smjestiti. Nije bilo prikladnih i takovu društvu dostojnih prostorija, za to odlučise sagraditi novu zgradu. Gosp. pom. kap. Antun Jurković ponudi badava zemljište. Nu njejkovi bili za to, da se drugdje gradi. Malo zatim ovo već od gosp. Alfr. Huzimacna kupljeno zemljište, pa nek se gradi. Ovaklo sagradio prostorije kakvih neima nijedna čitavnica u cijeloj Istri. Čitavnice našu smatramo ognjištom narodno ideju i onom mjestu. Ona mora svojimi čestimi zabavami unaviti i sobi zalutale, kriepiti malodušne a veseliti rodoljubce. I naše „Bratimstvo“ imade ovakvu zadudu na žalost neima takovih prostorija. Stavljamo na arce rodoljubov iz Voloskoga, da aličed primjer bratje u Opatiji. Nefekajnos pomodi niti iz Poreča a nit iz Beča nego uprimo svi složno pa nek sa zgrada gradi. Sredstava je, Bog je mnoge liepo nadario novcom, pa štvujmo nješto.

Može ram tko prigovoriti; tđ i „Casino“ neima svoje zgrade. To je istina, ali kod nas su Talijani prolazni. Oni neimadu stalnog boravka kod nas. Zar nobi bilo krasno, mili rodoljubci iz Voloskoga, kad bismo u našem „Dijamantu“ imali odobnu zgradu Bratinstva? Ponošo bi gledalo u istu sve što je čestitoga na Voloskom i njome bi se dđili kao što to čine Opatiji. Ufamo se, da ove naše želje neče pasti na studen kamen, već na plodno tlo, tđ potrobita je samo odluka. Da nas no budu pretakli Lovranci!

Proslava dvadesetogodišnjice „Hrvatske Čitavnice“ u Kastvu, izpala je — kako nam od tamo javljaju — nad svako očekivanje. Brzojavnih i pismenih čestitaka stigao je silan broj a gostova iz daleka i bliza toliko, da se je moglo jedva u liepih prostorijah „Narodnoga Doma“ jedva smestiti. — Za buduću broj obćan nam je opis te riedke u Istri svečanosti, te ćemo ujedno donosti i brzojavne čestitke — u koliko se to u današnjih naših tiskovnih odnošajih bude moglo.

Glavne skupšćine podružnicah sv. Cirila i Metoda u Trstu. Dne 31. t. m. obdržavati će ženska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Trstu svoju redovitu godišnju skupšćinu u prostorijah naše čitavnice u 3 1/2 sata poslie podno a dne 2. febrara u 8 sata poslie podno mužka podružnica u prostorijah „Delaskoga podpornoga društva“. Pozivljomo ovim članovo jedne i drugo podružnice, da se dostavo mnogobrojno k rećenim skupšćinam.

Prošnje proti ugovorom s Italijom. Osim već spomenutih prošnja, priprijelih na carevinske višće iz Istre proti ugovorom s Italijom, došlo su takodjer prošnje obćina Barban i Dolina, upravnoga višća iz Medulina, to župana i drugova iz Suške (Sansogo).

Konstituiranje novoizabranog obćinskog zastupstva u Tinjanu vršilo se dne 18. t. m. u prisutnosti o. kr. kot. kapotana g. viteza F. Selvarza. Obćinski namjelnikom bijaše izabran jednoglasno na novo g. Simo Defar. Konstituiranje obavilo se vrlo svečano, što ćemo putanje opisati u budućem broju, jer nam danas neprestanje prostora u listu.

Obćinski izbori u Opatiji. Od tamo pišu nam prijatelj, da naši obćinari jedva izokoluju obnovu obćinskoga zastupstva, kojomu iziđe trogodišnji rok dne 12. marča t. g. Obćinari naši jesu obćenito nezadovoljni sa današnjom obćinskom upravom, koja se je pokazala u mnogih služajevih pristanom napram izvanjskomu puku. Da se sadašnja obćinska uprava promjeni, kako to većina obćinara pravdom želi, dužnost je svih čestitih obćinara, da se u vrijeme za izbora priprave, jer se u zadnji hip svega uđiniti nemože. Neka se dakle naši prvaci u pojedinih podoljicah na vrijeme sastanu, dogovore i zakljude kako će složno kod izbora postupati i tako izabrati u obćinsko zastupstvo samo takove mužove, u koje imade puk povjerenja i koji će raditi jedino na korist obćine i obćinara.

Matice Hrvatske počela je svoje za god. 1891. tiskane knjige — na broj devet (osam za članovo u obćeni primos, a devetu uz naplatu od 1 for.) — dieliti dotično razasijati.

Pošto se je do danas od prošlogodišnjih „Matinih“ članova-primosica na broj 6,585 tok njih oko tri tisuće pripjavelo i svoje primose amo dostavilo, to su upozoruju i gg. društveni povjerenici i članovi „Matice“, da sv sa prijavnama i dostavom primosa požura, da no bi — kako se je to prošle godine došlo — uslied prijave mnogih novih članova mnogi stari članovi-primosici bez knjiga ostali, a „Matice“ i u najbolju volju no može sa knjigama čekati, nego ih mora podati dotično dostaviti onomu, tko se prije prijavi i primos uplati. Broj naklade „Matinih“ knjiga za 1891. ravnih je osam tisuć a otisaka, te je sva ova naklada li sa članova opredijeljena, a primat će se članovi „Matice“ za god. 1891. dotično na ovo knjige, dok god bude na koji otisak knjiga na zalih.

Odbor „Matice Hrvatske“ uložio je i ovaj put sav svoj trud, da i ovaj knjižovni dar „Matice“ zadovolji društvene članovo prema našim knjižovnim prilikama u svakom pogledu, te nije čiedio ni troška ni truda, da svim pravdnim zahtjevima članova „Matice“ zadovolji, a sad je poglavito do samih članova „Matice“, da svojim brojnim udzivom omoguće, da „Matice“ svoj prosvjetni rad uzmore u letom smjeru i obsegu i nadalje nastaviti. Književni dar „Matice“ za god. 1892. već je pripradjen, za god obur „Matice“ želi što skorije podati u tisk, tako da bi isti moglo biti dotiskan do početka posljednje četvrti tekuće godine, ali to sve ovisi o tom, kada

kako će se ovaj književni dar „Matice“ a god. 1891. među članove raspada. Oradi toga neka budu umoljeni i gg. porječnici i članovi „Matice Hrvatske“, da svim uplaćivanjem prinosa i prikupljanjem novih članova omoguće odobru „Matice Hrvatske“, da književno poslovanje „Matice“ urodi onako, kako će hrvatskomu narodu najobilniji i najveću korist dovesti.

U Zagrebu 18. siječnja 1892.

Uprava „Matice Hrvatske“.

Doplatci radi draginje. Proračunski odbor carskineškoga vieda predložio je u nedjelji 25. jenara, i to usljed predloga koro svih stranaka i svih semalja: da se od ljeta dade doplatke radi draginje o. činovnikom, nižih razreda i c. kr. pušničnikom gdje to okolnosti zahtijevaju; da se bar trećinom najstarijih kotarskih sudaca namenu za sarjotnike pustiiv jih na njihovih mjestih; da se svakomu konceptuom praktikantu i svakomu prislužniku, koj zamije sistemizovano mjesto, dade poslije ana prisego 500 odneno 800 furinti podora. — Pošto su razni govornici predlog ratko preporučili, bio je isti primljen. — Načajno je, što je dr. Herold rekao. Neasmo a je godine 1890, preostataka 20 milijona printi, nego, ako je dobro obavješten, obtoji u blagajni 185 milijona furinti u novcu i 75 milijona u obligacijah, i to se nije ustavnim putem odlučilo. On rzi, da ima vieda pravo zahtijevati, da se iz toga novca dade doplatke za draginju, i da se ublaži bieda, koja vlada u mnogih razrodih pučanstva. Podupiro e oga postavljen predlog očekujući, da se tu ledo obazirati na proračun, nego da će se ovac tamo uzeti gdje sada bez svrhe leži.

Zastupnik banke „Slavija“ g. Vatroslav Holo, boravi sada među nami u polovih rečeno banke, te ga preporučamo to toplije rodoljubom u Trstu i okolici, kao zastupnika čisto slavenskoga zavoda, koji podupire svakom zgodom svako čestio narodu poduzetje.

Listnica uredništva.

Gosp. R. K. J. u Z. Ona osoba stanuje u Buzetu; naša uprava primila je one novce; ako niste, izvolite nam poslati naručeno dopisnicom 18. t. m. i prijateljski odzdrav!

Gosp. I. C. Baderna. Onih knjižica ne imade vjide; obratite se na koju knjižara u Zagrebu. Prijateljski pozdrav!

Lutritjski brojevi

Dne 24. januarja.				
Trst	47	84	55	82
Lino	88	68	10	84
Budapest	78	68	61	69
Dne 27. januarja.				
Prag	81	57	17	83
Lavor	61	11	38	1
Hermanstadt	64	68	41	24

Priposlano. *)

Gosp. Gabriel Piccoli
ljekarnik
Ljubljana.

Mnogo godina služim se Vašom želudacnom tinkturo, koja me je izlječila od bolesti, koje se nemogoh na nijedan način osloboditi te sam jur mislio, da se nikada izlječiti neću. Malo staklenica ovog Vašeg izvrstnog lijeka povratilo mi prvobitno zdravlje, radi čega nemogu od manje ja da nepreporučim javno Vašu svake hvale vrijednu želudacnu tinkturu. Iskrenim pozdravom.

Sv. Vital (kod Višnjana.)

10-5 Pavao Šimonović.

*) Za članke pod ovim naslovom neodgovara Uredništvo.

„Slovanski Svet“

izhaja 2 krat u mesecu na 16 velikih strana, prinosa političke članke o Slovanih, epise o slovaniki kulturi, slovaniki cerkvi, peemi u cirilici i raznih slovaniki jeziki, jedrnata poročila iz Rusije i drugih slovaniki krajev, pogled po slovanikom svetu i navaja literarna slovanika dela o Slovanih; sotrudnike med raznimi Slovan. Letos pričobuje važno veće raspravo o zgodovini liturgije rimske cerkve.

„Slovanski Svet“ stoji na leto 4 gld., na četrt leta 1 gld., za utjeljeje in dijake četrt leta 90 kr. Narodnina se pošilja izdavalstvu u Trst.

Fran Podgornik.
izdavalatelj „Slov. Sveta“ u Trstu.

5 do 10 gold.

gotovoga zaslužka na dan brez kapitala in risika ponuja neka banka vaskateromu po vseh in tudi najmanjih krajih po rasprodaji postavno dovoljenih sredok pod ugodnimi plačilnimi pogoji. Puanube se pošiljaio z naslovom: „Lose“, I. D an- n e b e r g, Wien, Stadt, Kumpfgasse 7. 2-10

U radionici klepara
JUSTA BIASUTTI

opunomočenoga graditelja vodovoda u željeznih olovih Via Barriera vecchia Trst br. 10 gradil i drži na skladištu kupači u pousaduh, na stolcem na III baz, radi iz olinka čvrsto graditena, te isavđa i drugo radnje kleparske uz najniže cene. Drži na skladištu štrocilje protti peronospori (milidovu po for. 5.50 tri sejeva za sumporanje traja. Ilustrovani ceniki dobivajo se gratis.

UZAJEMNO DŽRUTVO „La Mutua“

The Mutual Life Insurance Company of NEW YORK

Najbogatije i najvvršće osjeguravajuće društvo na život.

utemeljena 1842 na pukoj uzajemnosti. Jamčevna zaklada

s 1. siječnom 1891. for. 367 miliona

Austrijska podružnica po ministarstvu dovoljena o tim izjoznačena ostalim narodnim društvom.

Koli zakonita kuojia toli sve pričneve premija austrijskoga poslovanja ostaju uloženi u Austriji

Prinjeri. 14-28

polica, koje sada iztiču

Prinjer br. 1.

Polica br. 44511 tičuća se mješovitog osjeguranja za 10000 dolara (for. 25000) iztiču sada. Izplaćena premija iznaša samo 5932.50 dolara dočim je onaj, koji ima pravo na tu izplatu, primio povrh osjegurane svote od 10000 dolara takodjer uniših prihod 6052 dolara, ukupno dakle 16052 dolara (for. 50120)

Generalno ravnateljstvo za Austriju U Beču, I. Lohkowitzplatz broj 1.

Zastupstvo za Trst, Primorje, Dalmaciju i Trident u Trstu ulica: Canal Grande br. 2.

Glavnom agencijom u Trstu upravo lja F. Tarabochia u uredu zastupstva.

FILIJALKA C. kr. priv. avstr. kreditnoga zavoda za trgovino in obrt u Trstu.

Novci za vplaćila.

V vredn. papirjih na	V naposlanih na
4-dnovni odkaz 3%	30-dnovni odkaz 2 1/2%
8- " " 3 1/2%	3-mesečni " 2 1/2%
30- " " 3 1/2%	6- " " 2 1/2%

Vrednostnim papirjem, glasećim na napoleone, kateri se nahajajo v okrogu, pripisano se novo borezna tarifa na tomeljo odgovodet od 15 septembra, 19. septembra in 11. oktobra.

Okrožni oddeł.

V vredn. papirjih 2 1/2% na vsako svoto. V naposlanih brez obresti.

Nakaznice

za Dunaj, Prago, Pešto, Brno, Lvov, Tropavo, Beko kakor za Zagreb, Arad, Biliži, Gablonz, Gradec, Hermanstadt, Inomst, Celovec, Ljubljana, Lino, Olomuc, Reichenberg, Saaz in Solnoograd, — brez troškova.

Kupnja in prodaja

vrednostij, diviz, kakor tudi vnovčenoje kuponov 24-2

Predujmi.

Na jamčevna listna pogoji po dogovoru. 2 odpretem kredita v Londonu ali Parisu, Berlinu ali v drugih mestih — provizija po pogodi.

Na vrednostni obresti po pogodi.

Uložki v pohrano.

Šprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, slat ali srebroi denar, inozemski bankovol itd. — po pogodi.

Trst, 11. septembra 1891. 2-24

LJEKARNA A. KELEER

nasljednici Rondolini utemeljena godine 1869.

TRST, Via Riborgo br. 73.

Razprodaje slodode osobitosti: Glasovite i pravo šakro iz Brešije, šoljoso za Chinom Malosi. Obično bakalareto ulje; isto olje za jodom i željezom. Elikzir Cocca okrippljujući i probavljujući. Elikzir Obina protti grosulci. Anaterinsku vodu za usta. Tekući sapun protti ozeblisam. Obće posratu vodn katrama i uštrovljanja katrama. Kašicu protti potajnim bolestim. Indijski esencen, ljek protti rubeoli. Elikzir Takmarinca za Anila. Vino za Chinom poput Mazzala okrippljujuća želudcu Praškaz za rube biali i rubečasti. Prašek ciparski biali i crveni itd. itd. 7-27

NB. Primaju se naručbe za turizmato uz pogodno povoljno i us pouzede.

Dr. Gustav Gregorin

otvorio je svoju
odvjetničku pisarnu
u Trstu
dne 7 decembra t. g. Via
Dogana br. 7. II kat.

Obavija naručbe točno to odprema prosto poštarine!

Večestnomo svećenstvu

podpisani se uljudno preporučuje za izradbu svakovrstnog orkvnog posudja, iz distoga srebra, alpaka i mjedovine, kao: pakaznica, kaleža, čestitnjaka, sviećnjaka, svjetionica itd. itd. u najnovijih i liepih oblioh a po najnižoj cieni.

Stare predmete popravlja te ih kroz oganj posrebruje i pozlaćuje.

Na zahtjev šalje ilustrovane oienke odani 2-24

Theodor Šlabanja
srebrnar u GORICI (Görz)
ulica Morelli br. 17.

Obavija naručbe točno to odprema prosto poštarine!

Sto imade
strojeva

za gospodarstvo i obrt, za domaću i drugu porabu, dobiju se na skladi tvrdke

Živica i druga u Trstu
ulica Zonta br: 5
sve garantirano i jeftino.

Za sada preporuča osobito svoje vinske tiskalnice, mlino, sisaljke itd. Izradjuje vodovode, mlino i ostale strojeve na paru i vodu.

Rečena tvrdka preporuča se sl. obćinstvu za obilate naručbe. 85-

Enrico Rovere & Co.

TRST, Via Ponterosso i Via Nuova 14.

SKLADIŠĆE

stakla, porocelane i svietiljka; staklene ploče, jednostavne prozire, i neprozirne, dvostruke i bujadisane. Zrcala u velikom izboru.

Preuzimljio izradbu stakala za zgrade i zimake ovičnjake uz cieno, koje se neplaću konkurencie.

Velik izbor svih staklonih predmeta rabljenih u obitolji, pivarnah itd. itd. Pakiljke idu u pokrajinu bez carine. 85-82

J. PSERHOFERJA

lekarna v Beču, Singerstrasse broj 15.
zum goldenen Reichsapfel.

Kričistilne krogļjice, nekđaj imenovane univerzalne krogļjice, zaslužijo ta pobolozni, pri kojih se to krogļjice pokazalo avoj učinek. Desetolito že se to krogļjice splošno razširijone, zapisujujo jih mnogi zdravniki in malo je družin, koje na bi imale zaloge izbor-noga tega domađega sredstva.

Jedna škatļjica z 15 krogļjicami stano 21 kr., jeden zavitek šestih škatļjice 1 gld. 5 kr., pri notrankovani pošiljati po povzetju 1 gld. 10 kr.

Ako se donar naprej pošlje, ni treba plaćati porto, in stano: 1 zavitek krogļjice i gld 25 kr., 2 zavitka 2 gld. 50 kr., 3 zavitki 3 gld. 35 kr.; 4 zavitki 4 gld. 40 kr., 5 zavitkov 5 gld 20 kr., 10 zavitkov 9 gld. 20 kr. (Manj, kot jeden zavitek so no pošilja).

Prosimo, da se izrečno zahteva 4-12

„J. Pserhoferjeve kričistilne krogļjice“

in paziti je, da ima potkov vasko škatļjice isti podpis J. Pserhofer v rdećih pismonih, katoroga je videti na navodilu za porabu.

Balzam za ozebline J. Pserhoferja i posodca 40 kr., prosto poštnine 65 kr.

Trpotčev sok, protti kataru, hripavosti, krčovitomu kašlju itd. 1 staklenica 50 kr.

Amerikansko mazilo za trganje i posodica 1 gld. 20 kr.

Prah protti potanju nog, škatļjica 50 kr., poštnino prosto 75 kr.

Balzam za goltanee, 1 staklenica 40 kr., poštnino prosto 65 kr.

Življenska esenca (Praško kapijice) protti pokvarjenoma želodcu in slabi probavi stakleničica 22 kr

Angležki čudežni balzam, protti kašlju, staklenica 50 kr.

Fijakerski prašek, 1 škatļjica 35 kr., poštnino prosto 60 kr.

Tanokininska pomada J. Pserhoferja, pospojuju rast las, škatļjica 2 gld.

Univerzalni plašter prof. Stendola, domaće sredstvo za rane, otokline itd., posodica 50 kr., poštnino prosto 75 kr.

Univerzalna čistilna sol posodica 50 kr., poštnino prosto 75 kr.

Razvan imenovanih izdelkov dobivajo se šu drugo tu in inozemsko farmaceutično specijalitetu, ki se bilo po svih avstriskiñ časopisih oznanjeno.

Razpošiljanja po pošti vrše se točno, a treba je denar poprej doposlati i veća naročila tudi po poštnem povzetju.

Pri dopošiljati denarja po poštnoj nakaznici, stane porto dosti manj kakor po povzetju. 19-19

Velika praška loterija

Zadnji teden

Glavni dobitak

100.000 GOLDINARJEV

Srečke po 1 gold.

priporočajo J. Bolaffio, Alx. Levi, H. Mercurio.

PLOVITBENI RED

vriedi od 1. siječnja 1892. do nove objave.

Polazak.		Brza pruga Rieka-Kotor.		Povratak.	
Nedjelja	1.00 pr. podno	odlazak Rieka	dolazak Srijeda	3.00 po podno	
"	8.30 "	dolazak Zadar	"	7.32 pr. podno	
"	10.00 "	dolazak Spiljet	"	8.30 "	
"	4.30 po podno	dolazak Kotor	Utorak	12.00 noću	
"	12.03 noću	dolazak Kotor	"	7.15 po podno	
Ponedjelj.	9.15 pr. podno	dolazak Kotor	"	10.00 pr. podno	
"	10.30 "	dolazak Kotor	"	9.00 "	
"	2.30 po podno	dolazak Kotor	"	5.00 "	

Polazak.		Brza pruga Rieka-Metković.		Povratak.	
Ponedjelj.	10.00 po podno	odlazak Rieka	dolazak Ponedjelj.	6.30 po podno	
Utorak	6.30 pr. podno	odlazak Zadar	"	10.00 pr. podno	
"	8.30 "	odlazak Spiljet	"	8.00 "	
"	4.00 po podno	odlazak Trpanj	"	1.00 po podno	
"	12.00 noću	odlazak Metković	"	11.30 pr. podno	
Srijeda	7.00 pr. podno	dolazak Metković	"	9.30 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Drač.		Povratak.	
Svaki drugi tjedan počamši sa 7. siječnja.					
Četvrtak	8.00 pr. podno	odlazak Rieka	dolazak Nedjelja	3.30 po podno	
"	12.30 po podno	dolazak Silba	"	9.00 pr. podno	
"	1.15 "	dolazak Zadar	"	8.45 "	
"	5.30 "	dolazak Šibenik	"	5.00 "	
Petak	4.00 pr. podno	dolazak Trogir	Subota	8.30 po podno	
"	8.30 "	dolazak Spiljet	"	2.00 "	
"	10.30 "	dolazak Milina	"	12.00 po podno	
"	2.00 po podno	dolazak Hvar	"	8.60 pr. podno	
"	3.30 "	dolazak Vis	"	7.30 "	
"	5.00 "	dolazak Korčula	Polak	6.00 "	
Subota	5.00 pr. podno	dolazak Dubrovnik	"	12.15 po podno	
"	8.15 "	dolazak Ercagnovi-Meljine	"	11.15 pr. podno	
"	7.00 "	dolazak Risan	"	10.00 "	
"	8.30 "	dolazak Perast	"	8.90 "	
"	9.30 "	dolazak Prčanj	"	7.90 "	
"	11.00 "	dolazak Kotor	Četvrtak	11.30 po podno	
"	2.00 po podno	dolazak Bar	"	7.00 "	
"	6.30 "	dolazak Odsinj	"	1.00 "	
"	12.00 noću	dolazak Sv. Ivan Medivski	"	12.00 po podno	
Nedjelja	5.30 pr. podno	dolazak Drač	"	8.80 pr. podno	
"	9.00 "	dolazak Drač	"	8.15 "	
"	1.00 po podno	dolazak Drač	"	6.45 "	
"	1.30 "	dolazak Drač	"	6.30 "	
"	3.15 "	dolazak Drač	"	6.15 "	
"	3.30 "	dolazak Drač	"	6.00 "	
"	4.00 "	dolazak Drač	"	5.30 "	
"	4.30 "	dolazak Drač	"	5.15 "	
"	4.45 "	dolazak Drač	"	5.00 "	
"	5.00 "	dolazak Drač	"	5.00 "	
Ponedjelj.	5.00 pr. podno	dolazak Drač	Srijeda	5.30 po podno	
"	10.00 "	dolazak Drač	"	12.30 po podno	
"	11.30 "	dolazak Drač	"	8.80 pr. podno	
"	1.00 po podno	dolazak Drač	"	8.15 "	
"	2.00 "	dolazak Drač	"	6.45 "	
"	4.00 "	dolazak Drač	"	6.30 "	
"	5.00 "	dolazak Drač	"	6.15 "	
"	9.00 "	dolazak Drač	"	6.00 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Kotor.		Povratak.	
Svaki drugi tjedan počamši sa 14. siječnja.					
Četvrtak	6.00 pr. podno	odlazak Rieka	dolazak Nedjelja	3.30 po podno	
"	12.30 po podno	odlazak Silba	"	9.00 pr. podno	
"	1.15 "	odlazak Zadar	"	8.45 "	
"	5.00 "	odlazak Šibenik	"	5.00 "	
Petak	4.00 pr. podno	odlazak Trogir	Subota	8.30 po podno	
"	8.30 "	odlazak Spiljet	"	2.00 "	
"	10.30 "	odlazak Milina	"	12.00 po podno	
"	2.00 po podno	odlazak Hvar	"	8.60 pr. podno	
"	3.30 "	odlazak Vis	"	7.30 "	
"	5.00 "	odlazak Korčula	Polak	6.00 "	
Subota	5.00 pr. podno	odlazak Dubrovnik	"	12.15 po podno	
"	8.15 "	odlazak Ercagnovi-Meljine	"	11.15 pr. podno	
"	7.00 "	odlazak Risan	"	10.00 "	
"	8.30 "	odlazak Perast	"	8.90 "	
"	9.30 "	odlazak Prčanj	"	7.90 "	
"	11.00 "	odlazak Kotor	Četvrtak	11.30 po podno	
"	2.00 po podno	odlazak Bar	"	7.00 "	
"	6.30 "	odlazak Odsinj	"	1.00 "	
"	12.00 noću	odlazak Sv. Ivan Medivski	"	12.00 po podno	
Nedjelja	5.30 pr. podno	odlazak Drač	"	8.80 pr. podno	
"	9.00 "	odlazak Drač	"	8.15 "	
"	1.00 po podno	odlazak Drač	"	6.45 "	
"	1.30 "	odlazak Drač	"	6.30 "	
"	3.15 "	odlazak Drač	"	6.15 "	
"	3.30 "	odlazak Drač	"	6.00 "	
"	4.00 "	odlazak Drač	"	5.30 "	
"	4.30 "	odlazak Drač	"	5.15 "	
"	4.45 "	odlazak Drač	"	5.00 "	
"	5.00 "	odlazak Drač	"	5.00 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Seni-Zadar.		Povratak.	
Utorak	5.00 pr. podno	odlazak Rieka	dolazak Četvrtak	5.20 po podno	
"	6.30 "	odlazak Crikvenica	"	8.40 "	
"	6.40 "	odlazak Vrbnik	"	8.35 "	
"	7.10 "	odlazak Novi	"	8.05 "	
"	7.10 "	odlazak Senj	"	8.00 "	
"	7.40 "	odlazak Baška	"	2.25 "	
"	7.45 "	odlazak Rab	"	2.25 "	
"	8.45 "	odlazak Novatja	"	1.25 "	
"	9.00 "	odlazak Košljun	"	1.15 "	
"	9.35 "	odlazak Zadar	"	12.95 "	
"	9.45 "	odlazak Zadar	"	12.95 "	
"	11.50 "	odlazak Zadar	"	10.35 pr. podno	
"	12.00 u podno	odlazak Zadar	"	10.25 "	
"	1.30 po podno	odlazak Zadar	"	8.55 "	
"	1.35 "	odlazak Zadar	"	8.45 "	
"	3.10 "	odlazak Zadar	"	7.15 "	
"	3.20 "	odlazak Zadar	"	7.00 "	
"	5.20 "	odlazak Zadar	"	5.00 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Trst.		Povratak.	
Srijeda	9.00 pr. podno	odlazak Rieka	dolazak Ponedjelj.	8.00 po podno	
"	9.45 "	odlazak Lovran	"	2.15 "	
"	10.15 "	odlazak Mošćenice	"	2.00 "	
"	9.50 "	odlazak Baršec	"	1.85 "	
"	10.25 "	odlazak Rabac	"	1.25 "	
"	10.40 "	odlazak Cres	"	1.10 "	
"	10.45 "	odlazak Pula	"	1.05 "	
"	11.25 "	odlazak Fazana	"	12.35 "	
"	11.40 "	odlazak Rovinj	"	12.15 "	
"	1.10 po podno	odlazak Poreč	"	10.45 pr. podno	
"	1.45 "	odlazak Trst	"	10.15 "	
"	6.00 "	odlazak Trst	"	6.00 "	
Četvrtak	6.00 pr. podno	odlazak Rieka	dolazak Nedjelja	3.20 po podno	
"	8.30 "	odlazak Lovran	"	2.50 "	
"	6.40 "	odlazak Mošćenice	"	2.40 "	
"	8.10 "	odlazak Baršec	"	1.10 "	
"	8.30 "	odlazak Rabac	"	12.50 "	
"	9.80 "	odlazak Cres	"	11.30 pr. podno	
"	9.60 "	odlazak Pula	"	11.30 "	
"	1.20 po podno	odlazak Fazana	"	8.00 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Pula.		Povratak.	
0.30	pr. podno	odlazak Rieka	dolazak	9.30 po podno	
7.00	"	odlazak Opatija	"	2.50 "	
7.10	"	odlazak Lovran	"	2.40 "	
7.25	"	odlazak Mošćenice	"	2.25 "	
Ponedjelj.	7.35 "	odlazak Baršec	"	2.15 "	
"	8.05 "	odlazak Rabac	"	1.45 "	
"	8.15 "	odlazak Cres	"	1.35 "	
"	8.20 "	odlazak Pula	"	1.20 "	
"	8.40 "	odlazak Pula	"	1.10 "	
Petak	9.50 "	odlazak Pula	"	12.25 "	
"	9.45 "	odlazak Pula	"	12.15 "	
"	11.00 "	odlazak Pula	"	11.00 pr. podno	
"	11.30 "	odlazak Pula	"	10.30 "	
"	3.30 po podno	odlazak Pula	"	6.30 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Lošinj.		Povratak.	
6.30	pr. podno	odlazak Rieka	dolazak	1.50 po podno	
7.15	"	odlazak Lovran	"	1.45 "	
7.25	"	odlazak Mošćenice	"	1.15 "	
Srijeda	8.05 "	odlazak Baršec	"	1.05 "	
"	8.20 "	odlazak Cres	"	12.50 "	
"	8.80 "	odlazak Lošinj	"	11.45 pr. podno	
"	10.00 "	odlazak Lošinj	"	10.15 "	
"	10.30 "	odlazak Lošinj	"	9.45 "	
"	1.45 po podno	odlazak Lošinj	"	6.30 "	

Polazak.		Pruga Senj-Rieka.		Povratak.	
6.30	pr. podno	odlazak Senj	dolazak	9.20 po podno	
7.45	"	odlazak Novi	"	1.05 "	
Ponedjelj.	7.50 "	odlazak Selce	"	1.00 "	
"	8.20 "	odlazak Crikvenica	"	12.30 "	
Srijeda	8.25 "	odlazak Kraljevica	"	12.25 "	
"	8.40 "	odlazak Rieka	"	12.10 "	
Petak	8.45 "	odlazak Rieka	"	12.05 "	
"	9.45 "	odlazak Rieka	"	11.05 pr. podno	
"	9.50 "	odlazak Rieka	"	11.00 "	
"	10.80 "	odlazak Rieka	"	10.00 "	

Polazak.		Pruga Senj-Karlobag-Pag.		Povratak.	
6.30	pr. podno	odlazak Senj	dolazak	11.40 pr. podno	
7.00	"	odlazak Sv. Juraj	"	11.10 "	
7.10	"	odlazak Starigrad	"	11.00 "	
8.10	"	odlazak Stinice	"	10.00 "	
8.20	"	odlazak Jablanac	"	9.50 "	
Srijeda	8.50 "	odlazak Karlobag	"	9.20 "	
"	9.00 "	odlazak Pag	"	9.10 "	
"	9.75 "	odlazak Pag	"	8.55 "	
"	9.95 "	odlazak Pag	"	8.45 "	
"	10.55 "	odlazak Pag	"	7.15 "	
"	11.10 "	odlazak Pag	"	7.00 "	
"	11.40 "	odlazak Pag	"	6.30 "	

Polazak.		Pruga Rieka-Krk.		Povratak.	
10.00	pr. podno	odlazak Rieka	dolazak	11.15 pr. podno	
Nedjelja	11.00 "	odlazak Omišalj	"	10.15 "	
"	11.10 "	odlazak Malinska	"	10.05 "	
Utorak	12.00 po podno	odlazak Krk	"	9.30 "	
"	12.10 po podno	odlazak Merag	"	9.10 "	
"	1.55 "	odlazak Krk	"	7.55 "	
"	2.05 "	odlazak Krk	"	7.45 "	
"	2.50 "	odlazak Krk	"	7.00 "	
Petak	3.00 "	odlazak Krk	"	7.00 "	
"	3.45 "	odlazak Krk	"	7.00 "	

Pruga Rieka-Opatija-Rieka.

Odlazak iz Rie: svaki dan u 7 sati pr. podno tiču Lovran, Opatiju, Volosko i Rieku.

Odlazak iz Rieke: svaki dan u 11.30 pr. podno tiču Opatiju i Rieku.

Odlazak iz Opatije: svaki dan u 8 sati po podno izravno u Rieku.

Odlazak iz Rieke: svaki dan u 1) sati pr. podno tiču Volosko, Opatiju, Iku i Lovranu.

Odlazak iz Rieke: svaki dan u 2) sati po podno tiču Volosko, Opatiju, Iku i Lovran.

Odlazak iz Rieke: svaki dan u 4) sati po podno izravno u Opatiju.

Rieka, u prosincu 1891.

Izdavatelj i odgovorni urednik Maté Mandić.

Ravnateljstvo.

Tiskara Dolenc.